

ÚSTR PŘIPRAVUJE FESTIVAL TREZOROVÉHO FILMU. V PRAŽSKÉM BIO OKO PŘEDSTAVÍ FILMY, KTERÉ POMÁHAJÍ POROZUMĚT KOMUNISTICKÉ MINULOSTI

Ústav pro studium totalitních režimů, tisková zpráva ze dne 27. října 2026

Ústav pro studium totalitních režimů ve spolupráci s pražským kinem Bio Oko připravuje první ročník Festivalu trezorového filmu. Jednodenní přehlídka nabídne projekce československých filmů, které se staly svědectvím své doby, a současně připomene fungování cenzury, politického dohledu a mechanismů komunistického režimu v oblasti kultury. Pilotní ročník festivalu se uskuteční 13. listopadu 2026 v kině Bio Oko v Praze. Hlavním partnerem akce je Národní filmový archiv, odborným partnerem LAGR.cz.

PROČ ÚSTR POŘÁDÁ FESTIVAL TREZOROVÉHO FILMU?

Pro Ústav pro studium totalitních režimů představuje film důležitý historický pramen a zároveň mimořádně účinný způsob, jak otevírat témata minulosti současnému publiku. Trezorové filmy ukazují nejen to, jak komunistický režim zacházel s umělci a kulturní tvorbou, ale také jakými způsoby se pokoušel ovlivňovat veřejný prostor, kontrolovat informace a určovat, co lidé smějí vidět, slyšet a o čem lze veřejně mluvit a diskutovat. Samotná projekce totiž často nestačí. Současný divák může sledovat film natočený před více než padesáti lety, ale bez znalosti dobových souvislostí nemusí rozumět tomu, proč byl pro režim problematický, proč skončil v trezoru nebo jaké konkrétní události a zkušenosti jeho tvůrci zachycovali. Festival kombinuje filmovou projekci s historickým výkladem a následnou diskusí.

„Chceme ukázat, že historie není jen soubor dat a letopočtů. Je přítomná také ve filmech, literatuře, fotografiích nebo osobních vzpomínkách. Trezorové filmy jsou v tomto směru mimořádně cenné – vypovídají nejen o době, kterou zachycují, ale také o době, ve které vznikaly, a o hranicích, které tehdejší moc nastavovala umělcům i celé společnosti,“ říká ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů Ladislav Kudrna.

Pro ÚSTR je přitom zásadní také práce s mladou generací. Festival proto v pilotním ročníku kladе velký důraz na školní publikum. *„Pokud chceme, aby mladí lidé rozuměli tomu, jak fungoval komunistický režim, nestačí jim říct, že existovala cenzura nebo politická represe. Potřebují vidět konkrétní příběhy a pochopit, jak se velké dějiny promítaly do každodenního života. Film nám k tomu dává jedinečnou příležitost,“* dodává **Ladislav Kudrna**.

Program pilotního ročníku je rozdělen do dvou vzájemně propojených částí – školního programu v dopoledních a časně odpoledních hodinách a následného odpoledního a večerního programu pro širokou veřejnost.

Prvním uvedeným snímkem budou **Skřivánci na niti** (1969) režiséra Jiřího Menzela. Na projekci naváže historický vstup věnovaný nucené práci, pracovní perzekuci a převýchově jako nástrojům komunistického režimu, který představí Jan Procházka. Druhým filmem programu bude **Ucho** (1970) režiséra Karla Kachyni. Psychologické drama zachycující prostředí nejvyšších pater komunistické moci patřilo mezi díla, která se po svém vzniku dlouhá léta nemohla oficiálně dostat k československým divákům. Historik Luboš Kokeš zasadil film do souvislostí politických procesů, mocenských čistek, strachu a mechanismů fungování komunistického státu.

Ústav pro studium totalitních režimů, Palác Archa, Na Poříčí 26, 110 00 Praha 1

Kontakt pro novináře: Petra Jungwirthová, vedoucí odd. komunikace/tisková mluvčí

M: 770 172 146

EM: press@ustrcr.cz

Obě projekce doplní filmově historická interpretace Petra Kopala, který přiblíží okolnosti vzniku snímků, jejich místo v československé kinematografii i způsob, jakým prostřednictvím filmového jazyka zachycují společenskou atmosféru, každodennost a vztah jednotlivce k moci v komunistickém Československu. Na odborné vstupy naváže moderovaná diskuse vedená Alešem Otavou, která nabídne divákům prostor propojit filmovou zkušenost s historickými souvislostmi a otevřít otázky, které oba snímky přinášejí i dnešnímu publiku.

Filmy označované jako „trezorové“ představují specifickou kapitolu československých kulturních dějin. Nejde pouze o to ukázat, co bylo v minulosti zakázáno, ale především vysvětlit proč. Právě v tom spočívá specifická role ÚSTR.

PROGRAM PRO ŠKOLY

Významnou součástí pilotního ročníku bude program určený školám. Program je koncipován tak, aby mladým divákům umožnil vnímat film nejen jako umělecké dílo, ale také jako historický pramen umožňující poznávat dobový kulturní, politický a společenský kontext.

Registrace škol probíhá prostřednictvím Školních projekcí Bio Oko.

Vstupenky na veřejné projekce je možné zakoupit prostřednictvím vstupenkového systému kina Bio Oko.

Program pro školy:

- **9:00–11:45 – Skřivánci na niti** (1969), režie Jiří Menzel
Historický kontext: Jan Procházka
Filmový kontext: Petr Kopal
Moderovaná diskuse: Aleš Otava
- **12:15–15:00 – Ucho** (1970), režie Karel Kachyňa
Historický kontext: Luboš Kokeš
Filmový kontext: Petr Kopal
Moderovaná diskuse: Aleš Otava

Festival vzniká jako společný projekt **Ústavu pro studium totalitních režimů a kina Bio Oko**. Na jeho přípravě se podílí také **Národní filmový archiv** a odborný partner **LAGR.cz**.

13. listopadu 2026 | Bio Oko, Praha

Program pro veřejnost:

- **16:00–19:00 – Skřivánci na niti** (1969), režie Jiří Menzel
Historický kontext: Jan Procházka
Filmový kontext: Petr Kopal
Moderovaná diskuse: Aleš Otava
- **19:30–22:30 – Ucho** (1970), režie Karel Kachyňa
Historický kontext: Luboš Kokeš
Filmový kontext: Petr Kopal
Moderovaná diskuse: Aleš Otava

Pořadatel: Ústav pro studium totalitních režimů
Spolupořadatel: Bio Oko
Hlavní partner: Národní filmový archiv
Odborný partner: LAGR.cz

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ (ÚSTR) je organizační složkou státu, do jehož činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. (Činnost a poslání ÚSTR jsou ukotveny Zákonem o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek 181/2007 Sb. ze dne 8. 6. 2007). Definuje se jako paměťová instituce zkoumající dobu nacistické okupace 1939–45 a dobu komunistické nadvlády 1948–1989. Poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse. Spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách, stejně tak se zahraničními institucemi a osobami, které mají obdobné zaměření. Podřízenou organizací ÚSTR je **Archiv bezpečnostních složek (ABS)**, který spravuje veškeré písemnosti všech bezpečnostních složek z doby nacismu i komunismu, tedy nejenom Státní bezpečnosti, ale i Veřejné bezpečnosti, civilní a vojenské rozvědky. Ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů je od 1. 5. 2022 Ladislav Kudrna.